

БГ

012

Ш-379

P

1493

2000

2012

Лузевій
Григорієвич

БІБЛІОТЕКА

Товариства „Просьвіта“

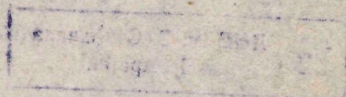
Число 1418.

Знак М. II, к. 2.

Л. КАРАЧЕВСЬКА.

ВИСТАВКА Т. ШЕВЧЕНКА.

ПРОВІДНИК.

Чернігів, Держдрукарня 1930 р.

891.7 9.092 [Шевченко] (064) +016 891.79 092
(064) 246 653 62 50874

1953
1988
2006

КАРАЧЕВСКАЯ

ВСТАНОВКА Т. ШЕВЧЕНКА

Друкується за постановою Музейного Комітету
Директор Музею М. Вайнштейн.

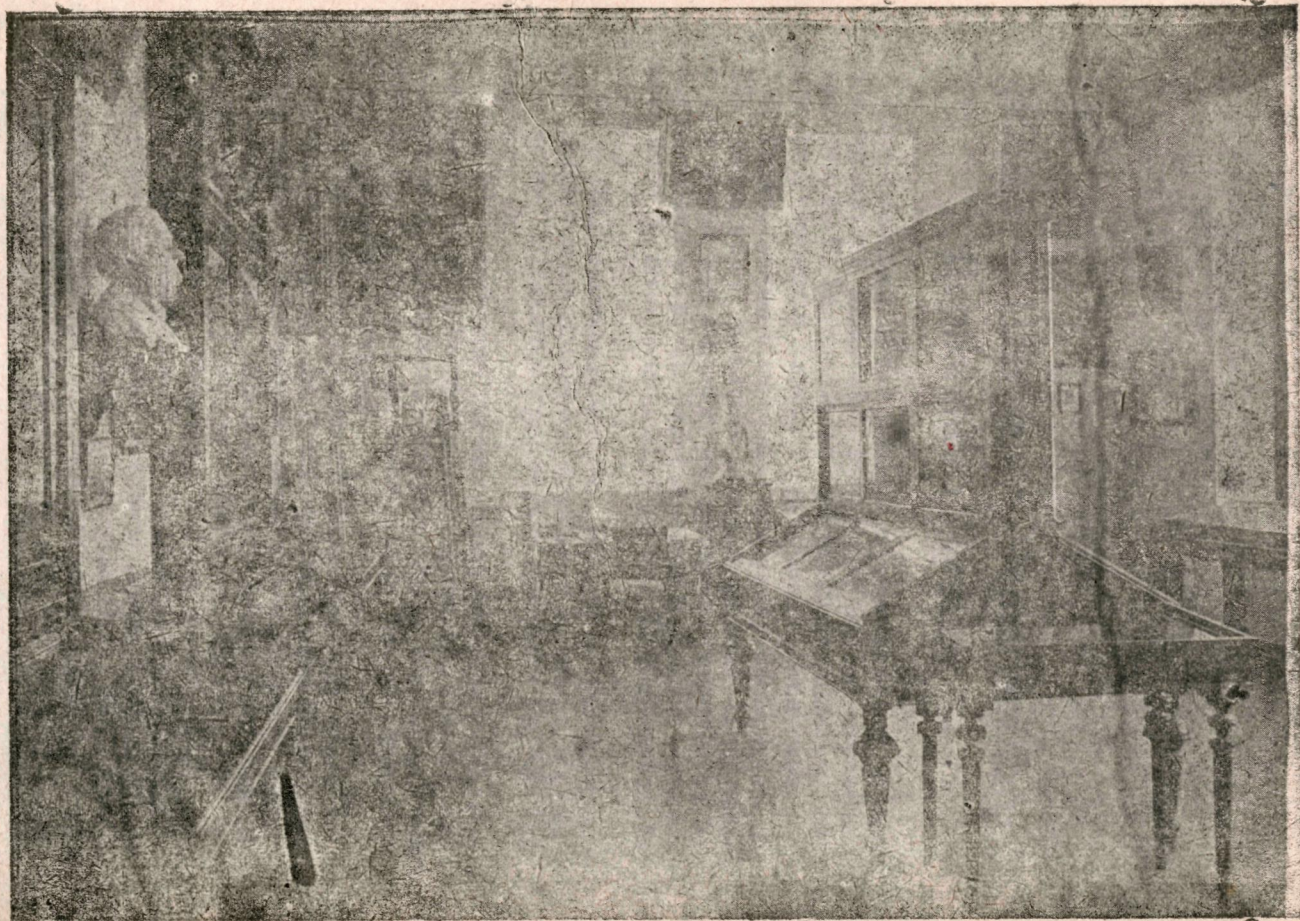
ПРОБІВКА

Б ЛНБ ім. В. Стефаника
АН України

256079

Окріт № 95. 7/у—1930 року Зам. № 1284. 1000 прим.

БЛ 00389
256079 v

Відділ українських письменників Музею перед організацією виставки Т. Шевченко

Збірка Т. Шевченка Чернігівського Державного Музею.

Шевченківська збірка нашого музею виникла в наслідок приватної ініціативи фундатора музею української старовини В. В. Тарновського, як втілення пошани його до особи й творчості Тараса Григоровича Шевченка.

З Тарновськими Шевченка зв'язувало знайомство ще з 1839 року, коли приятель його художник Штернберг, що вже перед тим підчас своїх художніх екскурсій на Україну гостював у Гр. Ст. Тарновського в Кочанівці, познайомив його з цією родиною. (Повість Т. Шевченка „Художник“).

Року 1842, змалювавши свою „Катерину“ (власноручна картина Шевченка олійними фарбами-ілюстрація до твору тої ж назви), Шевченко пропонує її придбати Гр. Ст. Тарновському.¹⁾

Року 1843, поїхавши підчас літньої перерви на Україну, Шевченко гостює в Кочанівці, де зустрічає: Глинку-композитора, Мик. Марковича—історика та ін. Він іноді пише листи до Гр. Ст., в яких ділиться з ним своїми літературними й художніми планами.

Року 1845, подорожуючи по Київщині, Шевченко зайшов якось до Поток, де в той час працював батько фундатора музею за управителя маєтку свого багатого дядька Гр. Ст. Тарновського. (До цього часу відносяться спогади про це в „Киевской Старине“ 1897 г. т. 56 стор. 31 ст. „Мелочи из жизни Т. Шевченко“). Того ж часу 1846 року в Київському помешканні В. В. Тарновського--батьки збирались іноді особи, з яких склалось Кирило-Методієвське братство й серед них Тарас Шевченко, Вас. Вас.—батько бував також на зборах і в Білозерського (про це див. лист Гулака до Марковича, Збірник „За 100 літ“, 1928 кн. 2 ст. Міяковського „Опанас Маркович в Кирило-Методієвсь-

¹⁾ Лист Шевченка до Г. С. Тарновського з 10/I. 1843 р.

кому братстві“). З 1845 року маємо в збірці автопортрет Шевченка, мальований ним у Потоках для куми Н. В. Тарновської, малюнок „Комора в Потоках“ та інші дрібниці.

З батьком фундатора музею у Шевченка дружба виникла ще 1845—47 р., але найбільш розвинулися їхні відносини років 1859—61 в Петербурзі, де Василь Васильевич—батько жив, як учасник редакційної комісії по селянському положенню. В той час Шевченко був частим гостем родини Тарновських, які дуже уважно ставились до нього, робили йому деякі дружні послуги, улаштовували на честь його обіди, свята, тощо.

Подорожуючи по Україні року 1859, Шевченко заїхав і до В. В. Тарновського—молодшого, який жив у той час у Кочанівці, і для якого це стало приводом до зміцнення побожного ставлення до Шевченка на все його життя.

Власне колекціонування всього, що має відношення до Шевченка, почалося з приводу продажу року 1857 Кулішом деяких малюнків Шевченка. Трапилось це так. Шевченка, що повертався з заслання, затримали в Нижньому Новгороді. Він опинився в дуже скрутному матеріальному стані й улаштував на аукціоні продаж деяких своїх малюнків часів заслання. Куліш, дізнавшись про це, звернувся до декого з українських лібералів з пропозицією не дати цим малюнкам загинути на чужині. В. В. Тарновський—батько разом з Гр. Пав. Галаганом купили їх за 250 крб. Потім, ще за життя Шевченка Тарновський придбав портрета генерального судді Кочубея олійними фарбами, який не подобався особі, яка замовила його Шевченкові, фотографії самого Шевченка, картину Башилова „Наймичка“—ілюстрацію до поеми Шевченка тої ж назви, Шевченкові офорти й кілька книжок з його автографами.

Основу ж пізнішої збірки поклав той фонд речей, що залишався в Шевченкового приятеля (останніх років) художника Ченстахівського, який року 1883 передав їх Тарновському. До цієї збірки увійшли: речі домашнього вжитку Шевченка, його малярське та гравірувальне приладдя, багато його малюнків і офортів останніх років життя. Того ж таки 1883 р. після смерті Михайла Лазаревського—Шевченкового приятеля, брат його Олександр Матвієвич Лазаревський передав Тарновському власноручного щоденника Шевченка, якого цей подарував на пам'ять Михайлові в день його свята, та Михайлів перстень з волоссям Шевченка. Ще раніш той же Лазаревський передав Тарновському всі рахунки та листування з приводу продажу майна після

смерти Шевченка та опис книжок його бібліотеки, яку р. 1862 купила Петербузька громада.

Уяву про розмір збірки цих часів дають друковані джерела по деяких часописах. Зокрема „Альбоми и рисунки Шевченко в собрании В. В. Тарновского“ описує—В. Горленко („Киевская Старина“ 1896 г. т. 14 стор. 402—409) в поданні наведеного титулу.

Сами „Офорти Т. Г. Шевченко в коллекции В. В. Тарновского“ видає власник р. 1891, серією фототипій, не призначеною для продажу. (Рецензія „Киевская старина“ 1891 г. т. 33, стор. 383 В. Г.).

До 1893 р. збірка була вже така велика, що була рація видати її каталога. Тому 1893 року Тарновський видає „Каталог предметов малорусской старины и редкостей В. В. Тарновского. Випуск 1, Шевченко“. До цього каталогу заведено 211 експонатів:

1) Оригінальних листів Шевченка	12
2) Оригінальних рукописів	12
3) Оригінальних малюнків його сепією, олівцем та акварелею	10
4) Офортів його	44
5) Гравірувальних мідяних дошок	2
6) Оригінальних документів	8
7) Речей домашнього вжитку	16

Решта-це ілюстративний матеріал: фотосвітлини, репродукції з портретів Шевченка, ілюстрації до його творів тощо.

Порівняння цього каталогу з відповідним розділом каталогу Грінченка („Каталог музея украинских древностей В. В. Тарновского“ т. II, составил В. Д. Гринченко ст. 151—229—„Тарас Шевченко“), до якого заведено 760 експонатів, свідчить про те, що найбільша акція В. В. Тарновського щодо збирання Шевченковських матеріалів припадає на п'ятиліття 1893—1898 р. (550 речей), на останні роки його життя, коли воно цілком захопило збирача.

Академік М. П. Василенко, що змолоду мав нагоду близько ознайомитись з В. В. Тарновським, так згадує про цю сторінку його життя: „Шевченко для В. В. Тарновского был своего рода культом. Кто хоть раз видел его в его кабинете, тот никогда не забудет и с умилением будет вспоминать этого поломаного тяжелой болезнью старика, едва стоящего на ногах, с замечательно красивым мало-

руським лицом, всецело погруженого в разборку, сортировку и подклейку своих драгоценностей". („Киевская Старина" 1902 г.).

Між іншого, на кошт В. В. Тарновського був поставлений р. 1883, нещодавно знятий, чавунний нагробок на могилі Шевченка (в нашій збірці переховується оригінал рисунку академіка архітектури Сичугова, з автографом-розпорядженням В. В. Тарновського про виливання пам'ятника в ливарні Термена). Тарновський, навіть зовсім хворий, до самої смерті додержувався своєї звички, відвідувати щороку Тарасову могилу. (З цитованих вище спогадів Н. П. Василенка).

За часів, коли музей В. В. Тарновського належав Чернігівському губернському земству, Шевченківська збірка мала такі головніші поповнення:

1) Року 1907 після смерті видатного українського діяча й письменника Мордовцева, частина його архіву, в тій своїй частині, що стосувалася України й українського руху, була передана музеєві Тарновського й разом з цим архівом до музею вступило 25 оригінальних малюнків Шевченка сепією, аквареллю та олівцем і великий портрет Шевченка роботи художника Мікешіна.

2) Того ж таки 1907 року сенатор Андрій Маркович, син історика України Миколи Марковича, близького приятеля Шевченка, почав клопотатись перед Департаментом поліції в Петербурзі про передачу йому звідти паперів та документів Шевченка, які зберігались там в архіві „III-го отделения" при справі арешту Шевченка 1847 р., йому пощастило, і 1909 року Шевченківська збірка в Чернігові збагатилася на оригінальні рукописи Шевченка, а саме: надійшла рукописна книга „Три літа", куди увійшло кілька віршів Шевченка, писаних за добу 1843—1847 р., як от „Сон", „Кавказ", „Розрита Могила", „Великий Льох" тощо рукопис поеми „Еретик", яку навіть сам Шевченко, а за ним і всі його друзі вважали за загублену й багато інших дорогоцінних з наукового погляду матеріалів. Крім цих двох генеральних поповнень, збірка весь час поповнювалась окремими подарунками різних осіб, на руках у яких були ті чи інші матеріяли щодо життєпису чи творчості Шевченка.

За часів революції збірка музею поповнилась такими матеріялами: року 1924 В. В. Барщевський пожертвував музеєві п'ять листів Шевченка до Ткаченка й збірку Шев-

ченкових малюнків, які переховувалися в Полтаві у Ф. Л. Ткаченка—Шевченкового приятеля по академії мистецтв. Того ж 1924 р. І. Н. Голік подарував музеєві „Кобзарь“, 1878 року, виданий у Женеві Федором Вовком і П. Ляховським у вигляді книжочок цигаркового паперу „Avadie“.

Минулого року нашому музею пощастило придбати „Кобзарь“, видання 1860 р. з автографом автора на ім'я Людмили Волод. Тарновської, але, на жаль, такі придбання бувають тепер дуже рідкі.

За загальним складом тепер збірку можна розподілити на такі групи:

- а) оригінальних рукописів—22,
 - б) листів—26,
 - в) оригінальних документів Шевченка—26,
 - г) речей власного вжитку—17,
 - д) оригінальних малюнків—275,
 - е) оригінальних офортів—44,
 - ж) документів, що стосуються Шевченка—20,
 - з) речей, зв'язаних з Шевченком—4,
 - і) портретів та скульптурних зображень—120,
- і ціла низка ілюстративних матеріалів, що так чи інакше стосуються життя й творчости Шевченка. У такому складі вона являє дуже цікаву й повну (найповнішу з паралельних подібних) збірку.

У старому приміщенні музею Тарновського з усього складу Шевченківської збірки було експоновано лише невелику кількість матеріалів. Після об'єднання музеїв в одному приміщенні 1925 р. збірку розгорнули вже далеко ширше, в залі, де були куточки Глібова й Куліша, що в певній мірі порушувало загальне враження від збірки.

Чернігівський Державний Музей давно вже хотів показати збірку в найповнішому, по змозі, вигляді, зробити її приступною для широких кіл одвідувачів музею 1929 р. розгорнув її на окрему залю.

Великий кількісно наявний оригінальний матеріал нерівномірно зображає різні періоди життя Шевченка. Тому, бажаючи подати в приступному для широкого глядача вигляді по змозі більше цього матеріалу, за загальною хронологічною канвою життєпису Шевченка, Чернігівський Державний Музей, організуючи Шевченківську виставку, мусив вважати на потребу деяких ілюстративних доповнень до оригінального експонатного матеріалу.

Отже складом своїм виставка мішана, вона має характер музейної збірки, але з ухилом до ілюстрацій певних тем

з життєпису Шевченка. Деякі групи оригінальних експонатів, давно сформовані, являють певну цілість з погляду систематики. Музей мусив зберегти їх у цілому, порушуючи загальну хронологічну схему виставки. Так, найбагатша взагалі збірка малюнків Шевченка, обладнана до того ж спеціально пристосованою вітриною з пересувними таблицями, притягла до себе й решту аналогічного матеріалу, ілюструючи тему: Шевченко-маляр, умовно введена до середини загальної схеми. Невеличка порівнююче група щодо штихарства вміщена в середині вищезгаданої через умови місця, — стосується при усному коментуванні останніх років життя Шевченка, в зв'язку з превалюючим значенням його захоплення штихарством в той час.

Ще одну групу (цілий куток) сформовано за територіальним принципом з певним наміром демонструвати прижиттєві зв'язки Шевченка з Чернігівщиною; тут згруповано відповідні матеріали — оригінальні й ілюстративні так з часів перед засланням, як і з останніх років його життя, від чого, природно, ґрунтовно порушується загальна хронологічна схема. Серед цієї групи матеріалів вміщено й матеріали про родину збирача Шевченківської колекції Чернігівського Державного Музею.

Отже на виставці ми маємо такі частини:

- 1) дитячі роки й кріпацтво (майже виключно з ілюстративного матеріалу);
- 2) часи навчання малярства, перша Петербурзька доба та перші подорожі по Україні — наполовину з ілюстративного матеріалу;
- 3) Шевченко маляр і штихар — виключно з оригінальних матеріалів;
- 4) арешт і заслання — наполовину з ілюстративного матеріалу;
- 5) повернення і визволення — цілком з оригінальних матеріалів;
- 6) Шевченко на Чернігівщині — наполовину з ілюстративного матеріалу;
- 7) останні роки життя Шевченка — виключно оригінальні матеріали;
- 8) речі зв'язані з Шевченком — виключно оригінальні матеріали.

Виставку організовано за ініціативою агітпропвідділу Чернігівського Окружного партійного комітету.

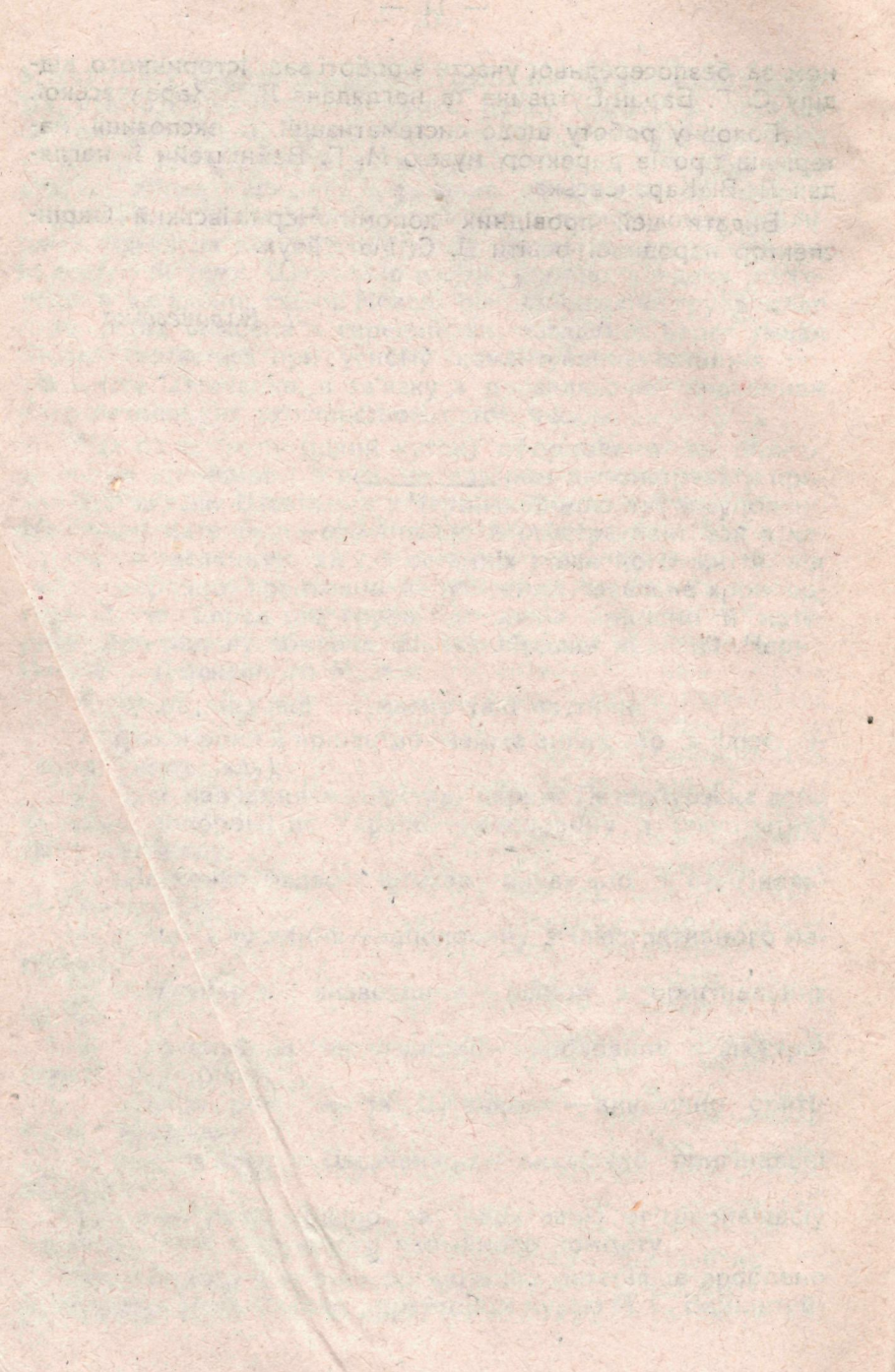
Розташування, плян і організацію матеріалів зроблено за пляном, розробленим директором музею М. Г. Вайнштей-

ном за безпосередньої участі в роботі зав. історичного відділу С. Г. Баран-Бутовича та наглядача Л. В. Карачевської.

Головну роботу щодо систематизації й експозиції матеріялів провів директор музею М. Г. Вайнштейн й наглядач Л. В. Карачевська.

Видати цей провідник допоміг Чернігівський Окрінспектор народньої освіти Д. С. Магдійчук.

Л. Карачевська.

ПРОВІДНИК.

Дитячі роки й кріпацтво.

Стіна ліворуч від входу та вітрина—столик ч. 1.

1) Загальний вигляд с. Керелівки, де пройшли дитячі роки Шевченка (фотографія з ілюстративного додатку до газети „Киевская Мысль“ з 25/II—1914 р.)

2) Хата Шевченкових батьків, кріпаків багатого пана Енгельгардта в с. Керелівці (репродукція з власноручного малюнку Т. Шевченка).

3) Репродукція з картини художника Трутовського виображає малого Шевченка, що розмовляє з сестрою, сидючи під деревом біля своєї хати в с. Керелівці.

4) Батько Т. Г. Шевченка (копія зроблена з власного Шевченкового малюнку).

5) Брати Тар. Григ. Шевченка—Йосип і Микита у похилих літах (перезнято з фотографії, зроблено підчас похорон Шевченка в Києві, оригінал переховується в Київському Держ. Історич. Музеї ім. Т. Шевченка).

6) Фотографія з метричної книги с. Керелівки з записом про народження 25/II—1814 р. в родині Григорія Шевченка сина Тараса.

7) П. В. Енгельгардт—поміщик Т. Шевченка (фотографія з портрету роботи Шевченка).

8) Репродукція з картини Трутовського: „розгніваний поміщик Енгельгардт наказує своїй ляхівці покарати Шевченка за самовільне малювання“.

9) Будинок Енгельгардта в с. Буднищах, Київської губ., Звенігородського повіту. У цього поміщика Шевченко служив козачком 9 років (фотографія з ілюстрат. додатку до газети „Киевская Мысль“ з 25/II—1914 р.).

Вітрина-столик ч. 1.

1) Власноручні малюнки Шевченка, зображають хату його батька в с. Керелівці й старого діда з підписом під ним Ченстахівського: „Батько Шевченка по указанию самого Шевченка“. Малюнки зроблені в альбомі Шевченка 1843 р.

2) Фотографія з листа Шевченка до брата Микити, де він згадує про свої дитячі роки й старого діда Івана. (На полях листа власноручні шкиці Шевченка).

3) „Московские Ведомости“ за 1800 р. з об'явою про продаж кріпаків поміж різним іншим майном.

4) Репродукція з картинки: „Кріпак“ з віршами, що ілюструють тяжку долю кріпака.

Роки навчання живописи, художнє оточення та ранні твори.

Вітрина-шафа № 1. Ліва частина.

1) Вигляд м. Вільна, куди Енгельгардт забрав з собою Шевченка, помандрувавши слідом за своїм полком (літографія з журналу „Око“).

2) Фотографія з портрету Яна Рустема, віленського художника, першого вчителя малювання Шевченка. (Перезнято з фотографії будинку-музею Шевченка в Кисві).

3) Вигляд м. Варшави: „Старе місто“. У Варшаві Шевченко жив і вчився малювання в художника Лампі. (Літографія з журналу „Нива“).

4) Фотографія-портрет художника І. М. Сошенка—земляка Шевченка, дякуючи якому Шевченко познайомився з петербурзькими художниками.

5) Алея Літнього саду в Петербурзі, де Шевченко замальовував мармурові статуї. В Літньому саді Шевченко познайомився з Сошенком (аквареля).

6) Автопортрет Шевченка зі свічкою в руці часів навчання в Академії. Офорт.

7) Репродукція з автопортрету Карла Брюлова, професора Академії Художеств, у якого Шевченко вчився.

8) Головний вхід до Академії мистецтв у Петербурзі, де вчився Тарас Шевченко після викупу його на волю (аквареля).

9) Репродукція з портрету російського поета В. О. Жуковського роботи Брюлова. Цей портрет продали з аукціону за 2500 крб., за які купили волю Шевченку в його пача.

10) Репродукція з картини Брюлова: „Смерть Ізабелли-де-Кастро“. Брюлов—представник класичної школи, що панувала тоді в малярстві й що поклала свій відбиток на всю художню діяльність Шевченка.

11) Репродукція з картини професора Академії мистецтв часів навчання в академії Шевченка Ф. П. Толстого „Ро-

дина художника". Толстой був представник романтичної школи в малярстві.

12) Автопортрет Шевченка 1840 р. Офорт.

13) Портрет Брюлова 1836 р. Оригінал-малюнок (Шевченка. Олівець.

14) Шкільний малюнок Штернберга „Шевченко, як учень Академії“. Олівець.

15) Портрет юнака Шевченка. Копія з малюнку Штернберга.

16. Малюнки Штернберга. Шкіци олівцем.

На одному аркуші паперу: а) група студентів, що з зацікавленням дивляться у вікно на якусь подію, б) голова хлопчика у капелюсі.

17. Малюнок—вигляд якогось киргизького базару часів перебування Штернберга в Оренбурзі.

18. Клясні етюди Штернберга—натурниця й натурник.

19. Шкіци чоловічих постатів у чальмах.

20. Етюд-жінка, що збирається митись. Постать напівголої жінки, що стоїть, схилившись над тазом. Оригінальний малюнок Штернберга (аквареля).

Вітрина—столик ч. 2.

1) Перше видання Кобзаря 1840 року, куди заведено було лише 8 віршів: 1) Думи мої думи, 2) Перебендя, 3) Катерина, 4) Тополя, 5) Думка, 6) До Основ'яненка, 7) Іван Підкова, 8) Тарасова ніч.

2) Кобзар видання 1844 р. Примірник, який належав Шевченкові з його помітками й дописами в тексті.

3) Рукопис Шевченкова вірша „Лілея“—автограф.

4) Рукопис Шевченкова вірша „Садок вишневий коло хати“—автограф.

5) Штихований портрет Е. Гребінки, українського письменника 40-х років, що мав великий вплив на ранню поетичну творчість Шевченка.

6) Кобзар 1844 року, розгорнутий на сторінці, де є вірш, присвячений Н. В. Гоголю.

7) Портрет—мініятюра Н. В. Гоголя.

8) Портрет Квітки-Основ'яненка (власноручний малюнок олівцем Т. Шевченка).

9) Кобзар—вид. 1840 р., розкритий вірш „Перебендя“, присвячений Е. Гребінці.

10) Два ранні малюнки олівцем Т. Шевченка „Куточок Літнього саду з групою Лаокона.

Шевченко маляр і штихар.

Вітрина—тумба ч. 3.

1) Скринька червоного дерева з малярським приладдям Шевченка, а в ній: а) олійні фарби в пляшечках, б) 69 пензлів, в) один флейс, г) два шпателя, один з червоним держакон, другий з чорним, о) один мастахин з ясного рогу, е) великий ресфедер з олівцем, ж) два шматки крейди.

2) На розкритій кришці скриньки лежить Шевченкова палітра червоного дерева й на ній одинадцять пензлів.

3) Кешеньковий ніж у чорній роговій оправі.

4) Брусок, щоб точити ножа, з написом зверху „Т. Г. Шевченко“.

5) Лінійка з чорного дерева, звичайної форми.

6) Лінійка залізна, звичайної форми.

7) Альбом з малюнками Шевченка 1843 р., розкритий на місці, де на обох сторінках змальовано акварелі—на правій церква Хмельницького в Суботові, на лівій—руїни будинку Хмельницького там же.

8) Лист Шевченка до Григорія Степановича Тарновського з приводу картини—„Катерина“.

9) Фотографія з портрету Григорія Степановича Тарновського—діди мецената в мастку якого—Качанівці часто гостювали Шевченко, Штернберг та інші артисти.

10) Мініатюра олійними фарбами роботи Шевченко—портрет невідомої жінки в тюрбані, в рямці з корельської берези.

На стіні, над вітриною висить картина Шевченка олійними фарбами „Катерина“ на сюжет поеми тої ж назви, а під нею два академічні малюнки Шевченка: „В гаремі“—аквареля, і „Знахар“—олівець, ілюстрація до нарису Гр. Квітка-Основ'яненка тієї ж назви.

Вітрина-шафа ч. 2.

Ліва горішня частина.

1) Етюд сепією в гіпсовій моделі „Жіноча спина“.

2) Етюд сепією „Хлопчик натурник на тлі килима“.

Нижня ліва частина:

3) „Вправа з анатомії“—академічний малюнок Шевченка. Аквареля.

4) „Кляса малярства в Академії“—академічний малюнок Шевченка. Олівець.

5) Етюд царинного діда для картини „Катерина“. Олівець.

6) Малюнки рукавів сорочки, етюд для тієї ж картини. Олівець.

Права горішня частина тієї ж шафи.

7) Портрет невідомої жінки в брунатній сукні, що сидить в рожевій фотелі. Аквареля.

8) Портрет жінки на тлі килима. Сепія.

9) Портрет жінки в сукні бузкового кольору. Аквареля.

10—13) Три малюнки на євангельські теми: розп'яття, воскресіння, перед хрестом.

14) Малюнок олівцем „Батько на пасіці вулики довбає, а діточки несуть йому обідать“.

15) Етюд до малюнку „В гаремі“. Олівець.

16) Шкіц до картини: „Смерть Хмельницького“. Олівець

17) Католицький чернець. Олівець.

Вітрина-столик ч. 4 під вітриною-шафою ч. 2.

1) Скринька з грав. приладдям Шевченка, на ній два воронячих пера.

2) Дерев'яна шухлядка з рідинами.

3) Шухлядка з текстури з воском, пемзою та іншим приладдям.

4) Готувальничка, в ній 12 струментів.

5) Кілька сталевих струментів, яких Шевченко вживав при штихуванні.

6) Мідяна гравірувальна дошка для офорту „Судня Рада“, оригінал.

7) Мідяна гравірувальна дошка для офорту „Старости“, оригінал.

8) 4 стадії відбитка офорта Шевченка „Дві дівчини“.

На стінці поруч з вітриною-шафою ч. 2 в трьох горішніх рядах експоновано такі гравюри Шевченка:

1) „Судня Рада“, офорт 1844 р.

2) „Старости“, офорт 1843 р.

3) Католицький чернець—гравюра з малюнку Шевченка 1841 р.

4) Дари в Чигирині 1654 р., офорт Шевченка 1842 р.

5) Знахар, офорт Шевченка 1844 р. з його ж власного малюнку.

6) Ростовщик, офорт Шевченка 1859 р. з картини Рембрандта.

7) Свята сім'я, офорт Шевченка 1858 р. з картини Мурильо. На звороті цього офорту рукою Шевченка писано вірша: „На панщині пшеницю жала“.

8) Дві дівчини, офорт Шевченка 1859 р. з його ж малюнку 1843 р.

9) „Верба серед скель над струмком“ офорт Шевченка 1859 р. з його ж малюнку.

10) „П'яниці“, офорт Шевченка 1858 р. з картини Соколова.

На стіні поруч з вікном:

1) Вирсавія, офорт Шевченка 1859 р., з картини Брюлова 1831 р.

Нижній ряд.

2) Ліс, офорт Шевченка 1859 р. з картини Лебедева 1836 р.

3) „Сама собі господиня в хаті“, офорт 1859 р. з його ж власного малюнку.

В кутку стоїть мольберт, що належав Шевченкові, на ньому муштабель, а біля мольберту складаний дорожний стілець.

Вітрина пересувних таблиць з оригінальними малюнками Т. Шевченка. Верхній ярус.

1) Дари в Чигирині 1654 р. Сепія.

2) Воздвиженський монастир у Полтаві. Сепія.

3) Домик Котляревського в Полтаві. Сепія.

4) Камений хрест св. Бориса в церкві на Альті, Полтавської губ. Аквареля.

5—6) Два малюнки краєвидів с. Решетилівки. Сепія з олівцем.

7) Дві жінки. Олівець.

8) Гурт селян. Олівець.

9) Вигляд на околицю з балкону Почаєвської Лаври. Аквареля.

10) Боковий фасад Почаєвської Лаври. Аквареля.

11) Внутрішній вигляд церкви Почаєвської Лаври. Аквареля.

12) Головний фасад Почаєвської Лаври. Аквареля.

13) Церква в с. Вербках, де поховано Курбського воеводу часів Івана Грозного. Аквареля.

14) Церква в с. Секуні, збудована приятелем Курбського Келеметом. Аквареля.

15) „Чумаки серед могил“. Сепія.

16) Краєвид з деревом. Сепія.

17) Старовинна будівля в українському селі. Сепія.

18) Хата, біля неї двоє чоловіків, хлопчик і собака. Сепія.

19) Хлопець грає на бандурі. Сепія.

Нижній ярус.

20) Хата над водою. Олівець.

21) Селяни коло каші. Олівець.

22) Автопортрет Шевченка 1845 р. Олівець.

23) Дві дівчини—одна несе воду на коромислі, друга держить квіти в руці. Олівець.

24) Дерево. Олівець.

25) Шкіц до „Судньої Ради“. Олівець.

26) Краєвид: „Кілька хат, над ними дерева“—напис рукою Шевченка: „в Україні“.

27—28) Два краєвиди: „На річці Орелі в Полтавщині“. Олівець.

29) Незакінчений портрет якоїсь пані. Олівець.

30) Портрет старої пані з хлопчиком. Олівець.

31) Дерево серед скель. Сепія.

32) Портрет невідомого, що грає на скрипці. Пастеля.

33) Ярмарок. Аквареля.

Всі ці малюнки стосуються часів служби Шевченка в Київській „Комиссии для разбора древних актов“ 1845—47 років, коли він за завданням комісії подорожував по всій Україні, замальовуючи та збираючи цікаві з історично-етнографічного погляду матеріали.

На протилежному боці тієї ж вітрини експоновано малюнки часів заслання, повернення та перебування в Нижньому Новгороді.

Верхній ярус.

34) Знаряджають шхуни відпливати. Сепія.

35) Селитьба над берегом моря. Сепія.

36) Новопетрівська фортеця, де прожив сім років заслання Шевченко. Вигляд з моря. Акв.

37) Вигляд Новопетрівської фортеці з Хивинського шляху. Акв.

38) Туркменські гробниці в Каратау. Акв.

39) Берег моря, стоїть човен, двоє людей варять кашу. Аквареля.

40) Краєвид серед скель, місцевість Кудук-Китик. Олівець.

Середній ярус.

41) Халабуди киргизів на березі Аральського моря. Акв.

42) Краєвид на березі Аральського моря. Сепія з акварелею.

43) Очерет на березі Аральського моря. Сепія.

44) Палатка з людьми на березі Аральського моря.
Сепія.

45) Долина Кугус над Каспієм. Олівець.

46) Скелі в місцевості Консуйру над Каспієм. Олівець.

47) Християнське кладовище серед скель. Олівець.

48) Скелі, на них будівлі. Олівець.

49) Скелі. Олівець.

50) Узгір'я над Каспієм. Олівець.

51) Вигляд долини Ханча-баба. Олівець.

52) Місцевість Чир-Калатау над Каспієм. Акв.

53) Відкритий грот під назвою „Далисмен мула ауль“.

Аквареля.

54) Скелі. Олівець.

55) Киргизьке кладовище. Акв.

56) Напівголе киргизеня грається з котиком, на дворі сам Шевченко в салдатській шинелі. Сепія.

57) Два скуті кайданами чоловіки, біля них вартіві, біля бочки людина в українській одежі, на задньому пляні якась оргія. Сепія.

Нижній ярус.

58) Вигляд Раїмської фортеці. Сепія.

59) Знаряжають човна відпливати. Сепія.

60) Місцевість Сюн-Кукх над Каспієм. Олівець.

61) Скелі, серед них долина. Олівець.

62) Степові кучугури. Олівець.

63) Місто, на першому пляні якийсь міст (мабуть Астрахань). Олівець.

64) Форт Кара-Буран. Сепія.

65) Дустанові могили. Сепія.

66) Дерево серед гірського перевалу (місцевість Джигис-агал). Акв.

67) Місцевість Раїм, вигляд з заходу. Сепія.

68) Пристань на Сир-Дары. Сепія.

69) Скелі, на одній з них сидить орел. Сепія.

70) Півострів Куланда на березі Аральського моря.
Сепія.

71) Скелі на півострові Куланді. Сепія.

72) Собор Благовіщення в Нижньому Новгороді. Сепія.

73) Архангельський собор там же. Сепія.

74) Автопортрет Шевченка, мальований в Нижньому.
Сепія.

75) Старець на кладовищі. Сепія.

Арешт і заслання.

Праворуч від великої вітрини з пересувними рамками вітрина-тумба ч. 5 та правий простінок. Діячі Кирило-Методієвського братства.

1) Портрет Куліша часів його арешту 1847 р. в справі Кирило-Методієвського братства.

2) Портрет М. Гулака, одного з активних діячів Кирило-Методієвського братства, в приміщенні якого в Києві збирались члени т-ва, малюнок олівцем, з фотографії іст. від. Чернігівського Держмузею.

3) Портрет Д. Пилчикова, якого також притяг до відповідальності в справі Кирило-Методієвського братства. Копія олівцем з фотографії іст. від. Чер. музею.

4) Портрет П. І. Костомарова, одного з головних ідеологів Кирило-Методієвського братства та автора „Книги бытия украинского народа“. Штих.

5) Портрет Оп. Марковича, одного з членів Кирило-Методієвського братства, теж притягнутого до відповідальності в цій справі. Малюнок олівцем з фотографії іст. від. Черн. Держмузею.

6) Фотографії з картини, яка зображає збори членів Кирило-Методієвського братства в приміщенні Гулака. Костомаров промовляє.

7) Фотографія з портрету Бібікова, Київського генерал-губернатора, який провадив перші допити заарештованих в справі Кирило-Методієвського братства.

8) Л. В. Дубельт, помічник шефа жандарів і один з активних учасників допитів і слідства в справі Кирило-Методієвського братства. Світлина.

9) Орлов, шеф жандарів, що подав царю Миколі I рапорта про заслання Шевченка до оренбурзького краю, як салдата. Фотографія.

Портрети ці Perezнято з оригіналів, які експоновані в будинку музею Шевченка в Києві.

10) Цар Микола I, що суворо покарав Шевченка, заборонивши йому писати й малювати в засланні. Літографія з журналу „Нива“.

11) Фотографія з автопортрету Шевченка олівцем. 1845 р.

12) Потрет В. Білозерського, одного з найактивніших діячів Кирило-Методієвського братства. Портрет олівцем роботи Куліша.

Вітрина-тумба ч. 5.

1) Збірник пам'яті Шевченка, видання 1914 р. Київ. Стаття М. Грушевського: „Матеріяли до історії Кирило-Методієвського братства“, розкрита на сторінці, де видруковано допит Шевченка в 3-му відділі 21 квітня 1847 р.

2) Журнал „Україна“ за 1925 рік кн. 1—2, стаття М. Новицького: „Шевченкові папери в 3-му відділі“, розкрита на сторінці про прийняття Шевченка, як арештанта до Петропавловської фортеці.

3) Поема Шевченка „Еретик“, відібрана в нього при арешті 1847 р., в якій яскраво відбилася негативне ставлення Шевченка до релігії й до попів усіх гатунків. Рукопис-автограф.

4) Вірш Шевченка „Псалом 81“, теж відібраний у нього підчас арешту 1847 р., на звороті написано листа княгині Репніної до Шевченка.

5) Рукопис вірша „Сон“, що був головною підставою для обвинувачення Шевченка, бо в ньому найяскравіше відбилися революційні погляди Шевченка.

6) Вірш Шевченка „Псалом 144“, писано на звороті листа Якова Кухаренка до Шевченка, відібраний у Шевченка підчас арешту 1847 р.

7) Портрет Шевченка олівцем, роботи П. Куліша.

8) Вірші, писані Шевченком в Петропавлівській фортеці: „Ой одна я в одна“, „Весінне сонечко ховалось“ та інші.

9—10) Два альбоми з малюнками й записами Шевченка часів заслання.

11) Караульна відомість, писана рукою Шевченка в салдатських касарнях Орської фортеці, де він перебував у перші роки заслання.

На правій боковій стіні експоновано такий матеріал:

1) Фотографія з малюнку Шевченка: „в касарні за столом сидить Шевченко, перед ним стоїть напівголий москаль, навколо сплять інші москалі, на шворках розвішана білизна“.

2) Репродукція з малюнку Шевченка: Шевченко змальовує напівголого киргиза, який стоїть перед ним“.

3) Копія з автопортрету Шевченка в салдатському вбранні перших років заслання. Акв.

- 4) Фотографія з малюнку Шевченка: „Художник розмовляє в юрті з людиною, що стоїть перед ним“.
- 5) Літографія з автопортрету Шевченка часів заслання.
- 6) Фотографія з малюнку Шевченка: „Ніч у касарні“.
- 7) Автопортрет Шевченка часів перебування його в засланні в Орській фортеці. Сепія.

Визволення й повернення.

Вітрина-тумба ч. 6 під правим вікном, далі від входу.

1) Книга М. Чалого „Жизнь Тараса Шевченка“. Київ 1866 г., розкрита на сторінці, де видруковано листа Шевченка до Анастасії Іванівни Толстої з подякою за її турботи щодо визволення його з неволі.

2) Лист Шевченка з 10.I 1850 р. до генерала Дубельта з проханням про дозвіл йому малювати.

3) Портрет Ф. П. Толстого—віце-президента Академії мистецтв, що найбільш клопотався в справі визволення Шевченка.

4) Щоденник Шевченка, писаний ним у засланні й у перших роках після повернення, розкритий на сторінці, де написана копія листа Шевченка до Толстого в справі його визволення, рукопис-автограф.

5) Художник Осипов-Лебедев, який ретельно допомагав Толстому в його клопотах про визволення Шевченка.

6) Дружина Ф. П. Толстого Ан. Ів. Толстая, через яку велося все листування з Шевченком у справі його визволення, і яка разом зі своїм чоловіком ретельно клопоталася про визволення Шевченка.

7) Офіційне прохання Шевченка про визволення, адресоване князю Долгорукому—шефу жандарів часів царя Олександра II.

8) Фотографія білета, виданого комендантом Ново-Петрівської фортеці Шевченкові при його звільненні.

9) Рукопис вірша Шевченка „Весіннє сонечко ховалось“, написаного ним до альбому матері Костомарова, яку він одвідав у Саратові по дорозі з заслання. (Переписано рукою Куліша).

10) Репродукція з портрету роботи Шевченка, що зображає М. С. Щепкіна, славного актора з кріпаків і Шевченкового приятеля, який перший одвідав його в Нижньому-Новгороді, де він жив деякий час, повернувшись з заслання.

Шевченко на Чернігівщині.

Простінок між вікнами праворуч від входу та дві вітрини-тумби ч. 7—8.

На стіні експоновано такі матеріяли:

1) Седнів. Картина олійними фарбами художника Лагоріо.

2) Два малюнки Шевченка сепією—а) Седнівська кам'яниця, за нею Георгіївська церква, б) Красвид коло Седнева—горби.

3) Будинок Лізогубів у Седневі за часів Шевченка. Фотографія зі старовинної гравюри.

4) Ілля Іванович Лізогуб—брат Шевченкового приятеля Андрія Лізогуба і один із власників Седневського маєтку. Літографія.

5) Андрій Іванович Лізогуб—Шевченків приятель і теж артист—художник. Фотографія.

6) Липа в садибі Лізогубів, під якою любив сидіти Шевченка, складаючи свої вірші та маляючи етюди. Фотографія.

7) Княгиня Кейкуатова. Репродукція з портрету, мальованого Шевченком в с. Бігачі, Чернігівської губернії.

8) Князь Кейкуатов—поміщик с. Бігача, для якого Шевченко робив портрети його дружини й дітей.

9) Портрет Куліша в молодих літах, роботи Шевченка олійними фарбами.

10) Михайло Лазаревський—приятель Шевченка. Репродукція з портрету роботи Шевченка олівцем.

11) А. К. Лазаревська мати братів Лазаревських, яку дуже поважав Шевченко, репродукція з портрету роботи Шевченка олівцем.

12) Руїни будинку гетьмана Мазепи в Батурині. Репродукція з малюнку Шевченка.

13) Фотографія О. М. Лазаревського—молодшого з братів, якого Петербурзька громада призначила супроводити тіло Шевченка з Петербургу до Канева разом з художником Ченстахівським.

14) Брати Білозерські: Василь і Олімпій, видавці журналу „Основа“, з якими Шевченко приятелював ще з 40-х років.

15) Ганна Барвинок—дружина Куліша у молодих літах, у якій Шевченко був „боярином“ на її весіллі з Кулішем у х. Мотронівці.

16) Василь Василевич Тарновський—молодший, фундатор Шевченківської збірки Чернігівського музею. Фотографія.

17) В. В. Тарновський—старший, батько, з яким Шевченко приятелював ще в 40-х роках у Києві. Літографія.

18) Л. В. Тарновська—мати фундатора музею й дружина Василя Василевича старшого. Фотографія.

19) Загальний вигляд Качанівського палацу, в якому Шевченко гостював у Тарновських. Фотографія з журналу „Столица и усадьба“.

Тумба-вітрина ч. 7

1) Описи старовинних Чернігівських церков, Чернігівської фортеці та пам'яток церковної старовини, зроблені Шевченком підчас його подорожі по Україні 1846—47 років, написані на 4-х чвертках звичайного паперу.

2) Малюнок старовинного потиру, даного гетьманом Мазепою до церкви с. Мохнатина, Чернігівської губ. Оригінальний малюнок Шевченка олівцем.

3) Діти Князя Кейкуатова—поміщика с. Бігача, Чернігівської губ., власноручний малюнок Шевченка олівцем.

4) Поема „Осика“, писана Шевченком у Седневі 1847 р. Рукопис-автограф.

5) Передмова до „Кобзаря“ з епіграфом з Грибоєдова „Когда ж воскреснем мы от чужевластья мод, чтоб умный добрый наш народ, хотя б по языку нас не считал за немцев“. Писано Шевченком у Седневі р. 1847.

6) Офорт з малюнку Шевченка 1847 р. „Дві дівчини“, що зображає дружину Куліша—Ганну Барвинок та її сестру—Надію Білозерську в молодих літах.

7) Лист Шевченка до Андрія Лізогуба з 10/III 1852 р. з Новопетрівської фортеці, в якому він просить надіслати йому приладдя для малювання, папір для писання й описує свій сумний настрій та тяжке становище.

8) Книжка „Київської старини“ за 1902 рік, розкрита на сторінці 315, де видруковано листа Андрія Лізогуба до Шевченка з 31/XII 1847 р., в якому він всяк намагається втішити Шевченка в його тяжкому становищі.

Тумба-вітрина ч. 8.

1) Справа канцелярії Чернігівського губернатора про поліцейський догляд за Шевченком часів його останнього приїзду на Україну р. 1859.

2) Подорожня № 2160, видана Шевченкові в м. Кролевіці, коли він повертався з України до Петербургу р. 1859 від м. Севська до м. Кром.

3) Збірник „Шевченко та його доба“, ст. Михайла Новицького „З листування Шевченка“, розкрита на сторінці, де видрукувано листа В. Тарновського до Шевченка 10/II 1860 р. з Качанівки в справі продажу „Кобзарів“, яку йому доручив Шевченко. На правій сторінці тої ж книжки—лист Романа Дмитрієвича Тризни, давнього приятеля Шевченка, родом з Чернігова з 30/I 1860 р. в справі розповсюдження „Кобзарів“ через земляків поета.

4) Лист Шевченка до В. В. Тарновського з 10/II 1861 р. в якому він запитує, чому саме Тарновський затримав розсилку „Кобзарів“ по недільних школах, яку йому доручив Шевченко.

5) Кобзар Тараса Шевченка видання 1860 р. з автографом—„Василію Василевичу Тарновському молодшому на спомин Тарас Шевченко“.

6) Вірш Шевченка „Пророк“ з автографом „Моїй любій кумасі Н. В. Тарновській на пам'ять. 17 декабря 1859 року. Тарас Шевченко“.

7) Кобзар Шевченка видання 1860 року з автографом: „Моїй любій—єдиній підкумасі Людмилі Владимировні Тарновській. Недокум Тарас Шевченко“.

8) Фотографічна картка Л. В. Тарновської, якій Шевченко подарував Кобзаря зі своїм автографом.

9) Фотографія Шевченка, подарована ним В. В. Тарновському меншому, автограф: „Василію Василевичу Тарновському меншому на пам'ять. Тарас Шевченко. 8 січня 1859.“

10) Альбом Тарновських, де розписувалися всі одвідувачі Качанівки з автографом Шевченка: „стежечка, де ти ходила, колючим терном поросла. 21 августа 1859 г. Т Шевченко. Качанівка“.

11) Фотографія Шевченка овальної форми, подарована ним його кумі Н. В. Тарновській.

12) Кобзар видання 1860 р. з автографом Шевченка: „моїй любій єдиній кумасі Н. В. Тарновській на пам'ять. Кум Тарас Шевченко“.

13) Перстень, що належав М. Лазаревському, під печаткою заховано Шевченкове волосся.

Останні роки життя Шевченка.

Тумба-вітрина ч. 9.

1) Три зразки офорту Шевченка: а) портрет Ф. П. Толстого—віце-президента Академії мистецтв, б) професора Академії мистецтв Ф. Бруни і в) портрет художника Клодта.

2) Свідоцтво від Академії мистецтв 1859 р. про обрання Шевченка на академіка гравюри.

3) Білет на право входу до Ермітажу на ім'я Шевченка.

4) Лист-подяка Шевченкові від шкільної ради Київських недільних шкіл за надсилку 50-ти примірників „Кобзаря“ для шкіл.

5) Записочка Шевченка до В. В. Тарновського без дати з приводу розсилки „Кобзарів“ по недільних школах.

6) Лист Шевченка до Михайла Лазаревського з 9/X 1959 р. в приватній справі.

7) Лист Шевченка до Вартоломія Шевченка, родича його, з 10 березня 1860 р. з приводу сватання поета до служниці Вартоломея-Харити.

8) Лист Шевченка до Михайли Максимовича з 22/XII 1858 р., в якому Шевченко дякує йому за запрошення.

9) Справа канцелярії Київського губернатора та пояснення Шевченка в справі обвинувачення його в богохульстві. Справа 1859 р.

10) Зовнішній вигляд будинку, який Шевченко мріяв збудувати собі на березі Дніпра. Власноручний малюнок Шевченка. Аквареля.

11—12) Два пляни внутрішнього розташування того ж майбутнього будинку Шевченка. Власноручний рисунок Шевченка.

Речі зв'язані з Шевченком.

1) Сорочка селянського полотна, яку носив Шевченко.

2) Портфель, що належав Шевченкові.

3) Каламарчик та шість пер, якими Шевченко писав, з його столу.

4) Покарбований баклажок, який належав Шевченкові.

5) Капшучок, що раніше належав Котляревському, а потім Шевченкові.

Речі в пам'ять Шевченка.

6) Залізний гвинт від дрозд, на яких везли труну Шевченка з Смоленського кладовища в Петербурзі на вокзал для перевезення його до Канева.

7) Червона китайка, якою була вкрита Шевченкова труна.

8) Фотографія олов'яної медалі, яку хотіли відбити на пошану Шевченка.

9) Синя тарілка межигірського фаянсу з портретом Шевченка

10) Меню обіду на честь Шевченка в 21 роковини його смерті.

11) Програма вечірки, улаштованої українцями-засланцями Сибіру в 47 роковини смерті Шевченка.

12) Програма Шевченківської вечірки, улаштованої галичанами у Львові.

13) Програма вечірки на пам'ять Шевченкові, влаштованої українською громадою в Парижі.

14) П'ять етикеток сучасних цукерок з портретом Шевченка.

15) Три маленькі репродукції з Шевченківського портрету у різних виглядах, вирізаних з поштового паперу.

16) Обгортка кешенькового календаря з портретом Шевченка.

17) Портрет Шевченка, вирізаний з обгортки шкільного зошиту.

18) Медаля бронзова, з вибитим на ній портретом Шевченка.

19) Зелена тарілка Межигірського фаянсу з портретом Шевченка.

На стінці над вітриною експоновано матеріал щодо смерті й поховання Шевченка.

1) Збільшена фотографія художника Ченстахівського з автографічним написом В. В. Тарновському про передачу речей, що належали Шевченкові, до збірки Тарновського

2) Овальна фотографія в різбленій рямці—Т. Г. Шевченко та його приятель художник Ченстахівський.

3) Первісний вигляд могили Шевченка в Каневі. Малюнок Гр. Чайки 1876 р.

4) Труна Шевченка та натовп біля неї. Фотографія, зроблена в Києві, куди завозили труну дорогою з Петербургу до Канева.

5) Люди копають могилу Шевченкові на Чернечій горі в Каневі.

6) Вигляд могили Шевченка на початку 80-х років минулого сторіччя, після збудування Тарновським на могилі чавунного хреста. Літогр.

7) Пам'ятник Т. Шевченкові на місці його хати в с. Керелівці. Фотогр.

Поруч стіна з портретами й скульптурою Шевченка.

1) Портрет Шевченка олійними фарбами роботи невідомого художника.

2) Портрет Шевченка олійними фарбами, копія з портрету художника І. Е. Репіна.

3) Копія олійними фарбами з портрету Шевченка, роботи худ. Крамського.

4) Портрет Шевченка роботи невідомого художника.

5) Група з чотирьох невідомих осіб, серед них Шевченко. Фотографія.

6) Невелика гіпсова скульптура, погруддя Т. Шевченка в шубі й шапці, робота скульптора П. Саковича 1869 р.

7) Портрет олійними фарбами Шевченка роботи невідомого художника, писана з натури під час останньої подорожі Шевченка по Україні 1859 р., передана до музею кол. власником, у родині якого портрет цей був намальований і переховувався.

8) Невелика гіпсова скульптура: погруддя Т. Шевченка в сорочці з розстібнутим коміром, без шапки, роботи скульптора П. Забіли.

9) Літографований портрет Т. Шевченка з портрету роботи Крамського.

10) Літографований портрет Шевченка в шубі й шапці роботи Конишева.

11) Портрет-мініатюра олійними фарбами в овальній рамці, можливо що автопортрет.

12) Літографія у фарбах, невеличкий портрет-погруддя Шевченка в шубі й шапці.

Під цією ж стіною вряд експоновані на тумбах та підставках такі речі:

1) Барельєф чавунний, роботи В. Тарновського.

2) Маска Шевченка, бронзова копія роботи Бовина з гіпсового оригіналу.

3) Гіпсова скульптура—погруддя Шевченка в сюрдугі й сорочці, з краваткою, без шапки, роботи академіка Беклемішова.

4) Мармурова скульптура—погруддя Шевченка в шубі, але без шапки, роботи П. Забіли.

5) Гіпсова скульптура—погруддя Шевченка без одєжі, роботи скульптора О. Каменського.

6) Модель проєкту пам'ятника Шевченкові, роботи Чернігівського художника І. Г. Рашевського.

Крім усього переліченого раніш матеріялу, на виставці експоновано в 2-х вітринах-столиках, що стоять серед кімнати:

1) Послідовні видання „Кобзарів“, так російські, як і закордонні, починаючи з 1840 року й кінчаючи виданням 1907 р. за редакцією В. Доманицького. „Кобзарі“, які виходили на території кол. Росії за часів царату, всі з пропусками. Майже ні один з віршів Шевченка не надруковано повністю через цензурні умови. З цих видань цікаво відзначити Женевське видання „Кобзаря“ 1878 року, там були видруковані вірші Шевченка, що були заборонені для друку в Росії. Це маленька книжечка, формату цигаркового паперу, а для того, щоб безпечніше було перевозити її через кордон, вона мала футляр від обкладинки справжнього цигаркового паперу.

Найповніше видання „Кобзаря“ за старих часів—це видане Науковим Товариством ім. Шевченка у Львові 1893 р.—3-х томний „Кобзар“.

2) У цій вітрині експоновано радянські наукові видання, де на весь зріст поставлено й розроблюється Шевченківську проблему. За браком місця й устаткування не могли експонувати сили тої літератури, що вийшла останніми роками про Шевченка й тому обмежились лише зразками книжок та збірників.

5 256079

30=

Б256.079
Бг 2196
Ш-379 P

БГ ~~012~~
~~Ш-379~~
P